De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE**. Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58—60, te Amsterdam.** Inzendingen, die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 16 December 1917. N°. 2082.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden **ƒ 1.20**, voor België per jaar **ƒ 5.30** bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar **ƒ 6** bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers ƒ —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureel te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. **Advertentiën:** van **1** tot **8** regels **ƒ 1.20**, voor elken regel meer ƒ —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven ƒ —.12 per regel.

Van de Voleinding.

CCLXVIII.

ACHTSTE REEKS.

XIII.

> En in die dagen zullen de menschen den dood zoeken, en zullen dien niet vinden; en zij zullen begeeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden.
> Openb. IX: 6.

Met de vier eerste Bazuinen is nu het oordeel Gods, dat de natuur aantastte, ten einde gebracht. Er is aangekondigd, hoe door Gods Almacht, zoodra het einde ingaat, een geweldige aantasting zal plaats hebben, eerst van land en bodem, dan van het gebied der zee, daarna van alle stroomgebied, en ten slotte van lucht en hemelvlak. Nu daarentegen komt aan de orde, wat de verwoesting zijn zal, die in het menschelijk leven staat door te breken, en zulks eerst onder de vijfde, dan onder de zesde Bazuin, terwijl ten slotte de zevende of laatste Bazuin den overgang zal geven naar de laatste plagenreeks, d.i. naar de Phiolen of Schalen, die het eindverderf over heel het aardrijk zullen uitgieten, en de Voleinding zullen doen ingaan. Wat nu de vijfde Bazuin brengt, beweegt zich in hoofdzaak om *de sprinkhanen*, en in verband hiermede ten deele om de *scherpioenen*. Dit doet ons bij het lezen vreemd aan, daar in onze opvatting geen van deze beide dieren een klare overdrachtelijke beteekenis heeft. Beide komen bij ons niet dan zeldzaam en in kleinen getale voor, en hebben ons daarom niets te zeggen. Vandaar dat ze onder ons bijna nooit in beeldspraak of overdrachtelijk gebezigd worden. Men moet zich daarom, zal men deze vijfde Bazuin verstaan, geheel overplaatsen in de Oostersche levenswijs van het oude Palestina. Men moet zich afvragen, wat daár de sprinkhanen in den volksmond overdrachtelijk te beduiden hadden, en zoo in den zin van deze vijfde Bazuin indringen. Ongetwijfeld komt ook bij ons het overdrachtelijk gebruik van dierennamen in het gemeene leven en in de letterkunde voor. Dit is zoo bij alle volken. Niet alleen uit de dierenwereld, maar evenzoo uit de plantenwereld gelden allerwegen enkele producten ervan evenzoo voor de zinbeeldige taal. Zoo is het met de roos, met de viool, met den sneeuwbal, en juist evenzoo is het nu met typen uit de dierenwereld, die in het gemeene spraakgebruik gedurig in overdrachtelijken zin gebezigd worden.

Hoe vreemd het ook klinke, de poes is een geliefkoosd dierenbeeld om 't op een geliefkoosd kind over te brengen. Zelfs onder volwassenen komt het in figuurlijken zin voor. »Wees niet zoo hanerig« wordt gebezigd, om het al te pikante af te weren. In gelijken zin spreken we van sluw als een kat, om een minder eerlijke overrompeling aan te duiden. De slang is ons evenzoo het beeld voor een listig misbruik van kracht. We maken iemand uit voor een rat, omdat de rat als zeeterm, door het insluipen van ratten in het scheepshol, gangbaar was. We maken iemand uit voor een uil, zoo hij den indruk maakt van dom en onnoozel te zijn. We spreken van een mol, als we doelen op iemand die door weet te kruipen. Kortom, allerlei namen van dieren, die in onze saámleving veel voorkomen, en een bepaalden indruk achterlaten, plegen ook bij ons in de beeldspraak dienst te doen om op indrukmakende wijze te kennen te geven, wat we omtrent het karakter of de handelwijze van een vriend of vijand begeeren aan te geven. Trouw als een hond! is onder alle standen ten onzent een bekende overdrachtelijke zegswijze, maar tevens begrijpt men, waarom hiervan in de Heilige Schrift nooit sprake kon zijn, daar immers de hond, om zijn onreinheid, bij Israel verboden was. Dit gebruik nu van 't wijzen op diersoorten, om daardoor ons oordeel over een persoon of over een menigte van personen uit te drukken, bestond ook in het Oosten, en met name ook in Israel. Eigenlijk moest dan ook op de Catechisatie en op de lagere school de leerling hierop attent worden gemaakt. Het zou zooveel helpen om ons Westersch publiek in de Schrift thuis te zetten. Veelal echter wordt dit verzuimd, of is wie de kinderen voorgaat, hier zelf niet van op de hoogte, en zoo komt 't dan dat de lezing van de oud-Testamentische profetieën, en zoo ook van de Apocalypse, velen zoo moeilijk valt, ja ongenietelijk is. Vooral bij de Apocalypse is dit oorzaak van veel wanbegrip, omdat ook de Apocalypse een profetisch karakter draagt, en zeer sterk naar beeldspraak grijpt. Iets wat moeilijk anders kon, daar in de Apocalypse de slotperiode van het leven op deze aarde ons voor wordt geteekend, die moeilijk anders dan een zeer geheimzinnig karakter kon dragen.

—

Met name nu geldt deze moeilijkheid hier bij het gezicht van de vijfde Bazuin, omdat hier de beeldspraak hoofdzakelijk ontleend is aan twee diersoorten, die in Palestina een ware plaag waren, t. w. de sprinkhaan en de schorpioen. De sprinkhanen vielen toch soms in zulk een alles vernielende massa op het land neder, en maakten in enkele dagen alles zoo kaal en dor, dat het moeilijk anders kon, of om een onverhoedschen, overmachtigen en alles vernielenden inval van den vijand of een overval van vijandelijk ruiterij voor te stellen, kwam van zelf het beeld van de sprinkhanen in den geest van den schrijver op. En heir van sprinkhanen beteekent een machtige militaire massa. Ten overvloede worden hier de sprinkhanen zelfs met de schorpioenen samengevoegd, omdat de sprinkhanen wel het land, maar niet den mensch deren, terwijl de schorpioen ook den mensch, en dat zelfs giftig, steekt. Vandaar dat Johannes, om het gevaarlijk karakter van de militaire macht, die hij door de sprinkhanen afbeeldt, duidelijk voor den lezer te doen uitkomen, er in vs. 3 uitdrukkelijk bijvoegt: »Aan de sprinkhanen werd macht gegeven, gelijk de schorpioenen der aarde macht hebben.« Zoo wordt het giftig en gevaarlijk karakter der schorpioenen op de sprinkhanen overgedragen. Er moest toch gewezen worden op een kolossaal talrijke militaire macht. Schorpioenen nu zijn nimmer zoo talrijk. De sprinkhanen daarentegen kwamen, zoo er een plage was, bij millioenen tegelijk opzetten, en zoo vond hetgeen te komen stond zijn volledige uitdrukking in het dubbele beeld, waarin werd aangeduid, dat de militaire macht die stond in te vallen, massaal en talrijk zou zijn als de sprinkhanen, en gevaarlijk als de schorpioenen. Zoo eerst werd de teekening van het beeld volledig, en werd aan de lezers te verstaan gegeven, welk een ontzettende militaire macht, als de Antichrist ten slotte optrad, zich de heerschappij over heel het aardrijk zou aanmatigen.

Reeds onder het Oude Testament placht in dien zin van sprinkhanen gesproken te worden. Herlees Joel II: 1 v.v. en ge hebt ook daar te doen met de aankondiging van een verwoestende sprinkanenplaag, en geheel de teekening er van zegt, hoe allesvernietigend zulk een plaag in die streken zijn kan. »De aarde, zoo heet het, wordt er door beroerd, de hemel beeft; de zon en maan worden er zwart door en de sterren *trekken* hun glans in, en de Heere verheft zijn stem voor zijn heir henen, want zijn leger, d.i. het heirleger van zijn sprinkhanen, is zeer groot." Uitwerking nu van die ontzettende plaag was reeds van ouds, dat alle tak kaal werd gevreten, dat alle blad en alle bloem verdween, en dat er haast van heel het plantsoen des aardrijks niets meer dan de verdorde takken en stelen overbleven. In gelijken zin leest ge in Jeremia 46: 23: »Ze zijn meerder dan de sprinkhanen, zoodat men hen, t.w. den vijand, niet tellen kon." Evenzoo zegt Nahum in III: 17: »Uwe gekroonden zijn als de sprinkhanen en uwe krijgsoversten als de grote kevers." En nog zinrijker heet het bij Amos in VII: 1 v.v.: »De Heere HEERE deed mij aldus zien, en ziet, Hij formeerde sprinkhanen in het begin des opkomens van het nagras; en het geschiedde als zij het kruid des lands geheel zouden hebben afgegeten, dat ik zeide: Heere HEERE, vergeef toch! Wie zou er van Jacob blijven bestaan?" Voor wie in het Oosten leefde en in Palestina thuis was, baarde het alzoo niet de minste verlegenheid, om wat de Apocalypse ons in hoofdstuk IX als beeld van de militaire macht voorhoudt, aanstonds en duidelijk te verstaan. De lezer wist aanstonds, dat gedoeld werd op het straks zich aandienen van een ontzettend talrijke en hoogst gevaarlijke militaire macht.

—

Hoe wordt nu het opkomen van dit reusachtige leger ingeleid? Er was, zoo deelt Johannes mede, een ster gevallen uit den hemel, en haar werd gegeven de sleutel van den put des afgronds, en zij heeft den put des afgronds geopend, en er is rook opgegaan uit den put, als rook eens grooten ovens, en de zon en de lucht is verduisterd geworden, en uit dien rook kwamen sprinkhanen op. Nu spreekt 't wel van zelf, dat een ster, in eigenlijken zin genomen, geen sleutel hanteeren kan. Met die ster kan uit dien hoofde niet anders hier bedoeld zijn, dan dat er van boven uit den hemel een geest op aarde neder daalde, en dat deze geest macht bezat om in contact te treden met de demonische onderwereld van Satan. Dat een geest des menschen in een ster wordt afgebeeld, kan niet vreemd aandoen. Hoe toch is de siering van legervorsten met ordeteekens niet van oudsher in zwang geweest, en hoe worden deze ordeteekens niet bijna altoos genomen in den vorm van een ster. Voorts is het nu het opmerkelijke, dat hier op drieërlei boven elkaar liggend terrein wordt gewezen: 1°. op den hemel, waarin God zetelt van wien alle actie uitgaat, 2°. deze onze aarde, waarop het menschelijk leven zich roert, en 3°. de afgrond waarin de demonische macht van Satan huist. Dat is dan *de put*. Nu ontving die machtige geest, die hier in het beeld van *de ster* voorkomt, den sleutel, d. i. het middel, het instrument, om den toegang tot de demonische wereld te ontsluiten, of gelijk ook dit beeldspreukig wordt uitgedrukt, »om den put des afgronds te openen«.

Zoodra dit nu geschied is, stijgt er uit dien demonischen afgrond rook naar boven naar den aardbodem, waar de menschheid woont; iets wat natuurlijk zeggen wil, dat de demonische macht uit de diepte zich naar hooger beweegt, om nu op den bodem des aardrijks, d. w. z. in de groote menschelijke saamleving, de satanische macht tot heerschappij te brengen; wat dan vanzelf doelt op het komen van den Anti-Christ. En hiervan nu is het onmiddellijk gevolg, dat »uit de rook des puts«, d.i. onder de onheilige beademing van den Anti-Christ, een geheel heirleger van militaire macht zich verzamelt, om het leven op deze aarde te beheerschen, en dat heirleger zou dan zijn *de sprinkhanen*, beeldspraak voor de reusachtige militaire macht die zich vormt. Deze sprinkhanen nu hebben de roeping niet, om zich op de natuur van het aardrijk te werpen. Hun wordt integendeel uitdrukkelijk last gegeven, dat ze zich werpen zouden op de menschheid, en wel op dat deel van de menschheid »die het zegel Gods *niet* op hun voorhoofden hadden«. Scherp wordt hier alzoo de tegenstelling aangegeven. Er is, dat blijkt uit dit zeggen, onder de menschheid, ook voor zooverre ze gekerstend was, een bijna algemeene afval van het geloof waarneembaar. Het heet nog wel de Kerk, het draagt nog wel den naam van Christelijk, maar het is het niet meer. Slechts een betrekkelijk klein deel der menschheid is nog aan Christus trouw gebleven. Zelfs is, opdat geen verwarring zou intreden, van Godswege een teekening van de geloovigen uitgegaan. Het heeft God belieft zijn uitverkorenen en waarachtig geloovigen met een zegelteeken op hun voorhoofd als gezaligden te merken. Nu zou men verwachten, dat deze demonische heirmacht juist op deze geloovigen en door God gemerkteekenden zou worden afgezonden. Doch dit is hier juist niet het geval; en dit moet wel verstaan, anders loopt men gevaar, deze geheele Bazuin verkeerd op te vatten. Er staat toch uitdrukkelijk, dat deze sprinkhanen, dat is deze onheilige militaire macht, zich te werpen heeft op de afgevallenen, die God verzaken, en deswege het merkteeken der zaligheid geheel missen.

—

Hierbij nu is het tevens opmerkelijk, dat deze militaire macht zich op deze afvalligen zal werpen, niet om hen te dooden, maar om ze te pijnigen en »te beschadigen" gelijk er staat. De zin hiervan is, dat de demonische, anti-christelijke macht, die zich door militaire formatie over heel het aardrijk zal pogen vast te zetten, begonnen moet met al wat van Christus afviel, in militairen zin aan zich te onderwerpen. De nu opkomende demonische macht heeft vóór alle dingen behoefte aan een reusachtige, haar geheel onderworpen macht. Op streng militaire wijze moet heel de van God afvallende wereld onder haar oppermacht saamverbonden en geordend worden, en zulks moet zóó toegaan, dat niet de van God afvalligen door schoone voorspiegelingen verlokt worden, maar geheel omgekeerd, moet 't alles militairement toegaan, zoodat elk dienstplichtige in het aan te werven leger, door dwang, door harde bejegening, en door schrikaanjaging, zich ten slotte voegt. Dit militaire schrikbewind nu zal zoo demonisch worden doorgezet en doorgedreven, dat de slachtoffers, gelijk vs. 6 zegt, om er aan te ontkomen »den dood zullen zoeken, en zullen begeeren te sterven", doch zonder dat het hun gelukt zich op die wijs aan het schrikbewind te onttrekken. Hun leven zal ondragelijk zijn, want onder deze militaire tyrannie zullen ze als door schorpioenen gestoken worden (vs. 5); maar niets zal baten. Ze zullen door de oppermachtige militaire gebieders zoolang gepijnigd worden, tot ze ten leste geheel bruikbare instrumenten van het bruut en boos geweld zijn geworden. Het zal over het geheele aardrijk één alomvattende geweldenarij worden. Niet meer de ongeloovige menschheid zal op deze aarde de heerschappij in handen houden, maar de demonische macht uit de diepte, of gelijk het hier heet, uit »den put des afgronds« zal op deze aarde de macht in handen krijgen.

Daarop volgt dan in vs. 7 tot 10 een breedvoerige teekening van die militaire macht, die hier onder het beeld van de sprinkhanen optreedt. Hun gedaante, zoo staat er, zal zijn als van paarden. Reeds dit toont dat het beeld van de sprinkhanen uitsluitend dienst doet, om het massale aantal aan te geven, en te doen verstaan, dat er tegen deze demonisch-militaire macht evenmin aan verweer valt te denken, als het voor den landman doenlijk of denkbaar is, om zijn boomgaard, zijn bloementuin, of zijn weiland tegen een inval van sprinkhanen in bescherming te nemen. En nadat nu alzoo door het beeld van de sprinkhanen de reusachtige talrijkheid en de onmacht daartegenover van wie ze verdrijven wilde, is te kennen gegeven, volgt nu de teekening van het geweldige karakter, dat deze militaire macht, zoodra haar oefening voleind is, vertoonen zal. Die militaire macht, die zich alsdan zal aandienen, zal meer op paarden dan op menschen gelijken, zoo sterk en zoo geweldig zullen zij zich voordoen. Ze zullen zijn, gelijk er staat, als paarden die tot den oorlog bereid zijn. (vs. 7.) Meer nog, ze zullen niet als huursoldaten er uit zien, die sjofel in hun kleeding en wapening optreden, maar ze zullen op hun hoofden prachtige helmen dragen, met kronen er op, zoo glinsterend, dat ze als van goud zullen lijken, en onder die gekroonde helmen zal hun forsch menschelijk gelaat duidelijk uitkomen. »Hunne aangezichten, zegt vs. 7, zullen zijn »aangezichten van menschen«. Slechts één ding zal aan hun forsch optreden afbreuk doen; ze zullen, gelijk het in een ruw militair leger gewoonlijk voorkomt, zich aan de vrouwen overgeven, en hierdoor zal er in hun eigen karakter iets van het Sybaritiesche zich mengen; iets wat Johannes aanduidt, door te zeggen, dat ze hun haar zullen dragen alsof ze vrouwen waren. Iets wat daardoor te scherper zal afsteken, omdat ze, als de mond opengaat, tanden »als tanden van leeuwen" zullen doen uitkomen. Ook hun wapentuig zal schrik inboezemen. Het zal al van ijzer schijnen te zijn, in 't pantser en in het schild, waarmede ze zich dekken zullen. En hun aanloopen in het gelid zal derwijs geweldig zijn, dat men denken zal wagens te hooren aankomen. (Zie vs. 9.)

—

De laatste trek van het beeld, dat Johannes ons van deze reusachtige militaire macht voorhoudt, is, dat ze staarten hadden den schorpioenen gelijk, met angels in die staarten, zoodat ze macht bezaten de menschen te beschadigen op alle manier. Dit is natuurlijk een teekening die, voor wat 't beeld aangaat, weder aan de dieren ontleend is, maar in de werkelijkheid uit dit dierenbeeld moet worden uitgelicht, om aan te geven, hoe ontzettend de verwoesting en beschadiging was, die, waar ze de menschen aanvielen, door die aangevallenen te lijden was. Dat bij dit alles niet aan eigenlijke sprinkhanen, maar aan militaire corpsen te denken valt, blijkt ten overvloede nogmaals uit vs. 11. Gelijk toch in Spreuken 30: 27 zeer juist wordt opgemerkt, zijn de sprinkhanen niet als de bijen, die een koninklijk hoofd over zich hebben. De sprinkhanen, zoo staat er, hebben geen koning. Deze trek uit het beeld kon hier echter niet worden volgehouden. Het sprak toch vanzelf, dat zulk een reusachtige militaire macht zich niet zonder legeraanvoerder denken liet, en in de dagen, waarin de Apocalypse te boek werd gesteld, kon uiteraard niet van den aanvoerder voor zoo reusachtig leger sprake zijn, of het moest een Koning en Vorst zijn. Al is het dan ook, dat de sprinkhanen, naar hun aard, geen Koning hebben, hier kon toch de Koning niet worden weggelaten, en zoo lezen we dan ook in het 11 vers: »Ze hadden over zich tot eenen Koning den engel des afgronds, die in het Hebreeuwsch genoemd werd *Abaddon* en in het Grieksch *Apollyon* heet.«

Of hier de vertaling van *Angelos* door engel juist is, valt te betwijfelen. Zeer zeker was Satan oorspronkelijk een *engel*, en zijn alle de heirscharen der demonen, die met Satan van God afvielen, evenzoo oorspronkelijk engelen geweest. Toch is het in de Heilige Schrift geen gewoonte, deze demonen, naar hun oorspronkelijken aard, nog als *engelen* aan te duiden. We gaan daarom geheel met Klieforth mede, die acht dat het woord *Angelos* dat hier staat, in zijn oorspronkelijke beteekenis van *bode* is te nemen. Zoo was het dan een bode uit de hel die oprees, en is het die demonische lasthebber, die te verstaan is onder wat onze vertaling noemt: „de engel des afgronds". Ook over zijn naam valt niet te twisten. »Zijn naam, zoo staat er in vs. 11, was: *verderver*." Die zin en bedoeling toch wordt zoowel door het Hebreeuwsche woord: *Abaddon*, als door het Grieksche woord: *Apollyon*, ons weergegeven. Strekking van deze bijvoeging is alzoo eenigliik om nogmaals klaar en duidelijk uit te spreken, dat de reusachtige macht, die zich tegen het eind der dagen op zal maken, om geheel de wereld te beheerschen, wel uit menschen bestaan zal, maar uit menschen die bezield zullen zijn door een geest, die niet uit de menschheid, maar uit de onderwereld opkomt, en alzoo uit zal gaan van Satan. Het zal er nog niet aan toe komen, dat de demonen zullen uitgaan op de vernietiging van al het bestaande, maar de demonen zullen onder den Antichrist beslag op de menschelijke bevolking van het aardrijk leggen. De menschen zullen doen en uitrichten wat er te gebeuren staat, maar ze zullen het doen, beheerscht en geleid niet door een geest des menschen, maar door een geest uit de diepte, die door den Antichrist met macht bekleed is.

Dr. A. K.

„Indien zij eenigszins tot Mij roepen".

> Indien gij ze eenigszins beleedigt, en indien zij eenigszins tot Mij roepen, Ik zal hun geroep zekerlijk verhooren.
> Exod. XXII: 23.

Niet steeds vindt onze bede, die we tot onzen God opzenden, verhooring. Ieder onzer weet dit uit eigen levenservaring. Hoe vaak is, bij ernstige ziekte, niet om redding gesmeekt, dat toch ten slotte een lief pand naar het graf werd uitgedragen. En ook, hoe vaak is niet ook op Christelijk terrein een pogen gewaagd en een gewichtige onderneming beproefd, dat 't toch ten slotte falikant uitliep.

Als het nu hier tot Israel heet, dat als een weduwe ook maar eenigszins tot Jehova roept, Israels God haar zal verhooren, doet dit op 't eerste hooren van de toezegging allicht vreemd aan en vraagt men zich af, hoe deze belofte met de vaak zoo anders uitloopende levenservaring te rijmen is.

Er komen in de Schrift meer beloften voor van Gebedsverhooring, die practisch, als we ons zoo mogen uitdrukken, toch door de uitkomst gelogenstraft werden. Dit brengt ons dan allicht in verlegenheid. De belofte boeit en bekoort ons, en toch schijnt 't dat in de belofte ons meer wordt toegezegd, dan in de ervaring van het leven rechtvaardiging vindt.

Vooral hier doet zich die strijd voor, waar zoo met nadruk van »eenigszins« gesproken wordt. Zoo toch staat er: »Zoo zij, d. w. z. die weduwen, die verongelijkt worden, ook maar *eenigszins* tot Mij roepen, zal ik haar geroep zekerlijk verhooren«. Die bijvoeging van zekerlijk vooral maakt zelfs de tegenstelling nog scherper. Er wordt niet de eisch gesteld, dat ze in volkomen toewijding tot God roepen zal, en er staat niet tegen over dat God haar in den regel zooveel 't kan verhooren zal. Neen, de tegenstelling is veel krasser.

Van de ééne zijde dat »eenigszins«, en daartegenover van Gods zijde het zoo stellig en »zekerlijk«.

Veilig mag dan ook gezegd, dat er in heel de Schrift nergens, zoomin in het Oude als in het Nieuwe Testament, een krasser uitspraak tot ons kwam.

Men voelt zoo, het gold hier niet enkel Gebedsverhooring, maar een doordringend handhaven van de Gerechtigheid Gods.

De weduwen zijn in lijden, zijn in verlegenheid, en worden, juist omdat ze de zwakkere zijn, in het zoo licht onheilige leven, in den hoek gedrongen en in haar rechten aangetast. En hierom is het, dat God zoo herhaaldelijk en zoo stelliglijk op het natuurlijk recht juist *der weduwen* aandringt.

Werpt de wispelturige levensverhouding zoo vaak vooral *haar* rechten omver, God zal juist *haar* recht handhaven.

— —

Alles komt hier nu neer op wat in heuschen en werkelijken zin een roepen tot God is.

Er is zooveel schijngebed. Dan wordt er wel gebeden, maar 't bidden is vormelijk. Of ook waar 't ophield vormelijk te zijn, is 't toch meer een gitting geven aan de bittere gesteldheid van het gemoed, en van de begeerte des harten, en kan vaak in geen enkel opzicht betuigd, dat het een waarachtig *bidden* is.

En hiertegen nu gaat deze aangrijpende uitspraak des Heeren lijnrecht in.

Alleen het echte, het heusche, het waarachachtige inroepen van Gods genade doet aan den horizont het licht gloren te midden van 't leed, dat ons de toekomst verdonkert.

Hiertegen nu gaat de Schrift steeds in.

We mogen in ons leed en in 't midden van onze ellende geen oogenblik 't ons voorstellen, alsof God *om ons* bestond, en alsof niet heel ons aanzijn en bestaan eenigliik *om Gods wil* ons geschonken was.

Nu voelt al wie even doordenkt, hoe volstrekt onzinnig die eerste gedachte was, en toch toont de ervaring keer op keer, dat 't in verreweg de meeste gevallen nochtans zóó en niet anders van 's menschen zijde bedoeld wordt.

Men leeft dan niet in de overtuiging dat men bestaat om Gods wille, en eenigiijk er is en leeft om onzen God te verheerlijken, maar geeft veeleer toe aan de vlak verkeerde, geheel onheilige, en rechtstreeks onware voorstelling, alsof ons aanzijn, onze voorspoed, ons geluk de hoofdzaak ware, en alsof God er, welbezien, alleen was, om dit ons aardsche aanzijn te doen gedijen.

Vooral daarin komt dit zoo sterk uit, dat zoo velen, zoolang 't even kan, het buiten God afdoen.

Zijn ze krank, dan steunt voorshands alles op den arts, en men bidt niet. En eerst als 't ernstig wordt, en de heul van den arts teleurstelt, dan, ja, vraagt men zich af, of het toch niet beter ware ook zijn God om hulpe aan te roepen.

Zoolang nu die gesteldheid in ons hart aanhoudt, blijven *zelf* de hoofdzaak, is ons geluk in 't leven, onze voorspoed in wat we ondernemen, en ons verweer tegen wie ons krenken wil, 't heusche, waarop 't alles aankomt. Kan dan dit ons metterdaad redden, dan volstaan we daarmee. Is er raad of hulp noodig, zoo roepen we vriendenhulp of menschelijke assistentie in. En eerst als alles faalt en 't al op teleurstelling neerkomt, dan keert zich de ziel tenslotte nog tot den Schepper van ons aanzijn, en dan wordt 't een bidden elken morgen en elken avond, om een hulpe, die men zich zelf niet scheppen kon, en ook vrienden of geleerden ons niet konden doen toekomen. En zoo wordt de Heere onze God, zij 't met eerbied gezegd, dan onze Noodhulp, die we dan aanroepen niet om zijn Naam groot te maken, maar om ons, zoo 't kon, uit nood en dood te redden.

Dit nu is geen bidden. Dit is niets anders dan, als er geen andere uitkomst is, eindelijk op den dienst en de hulpe Gods beslag leggen.

't Gaat dan met den Almachtige juist zooals 't met arts of apotheker of advocaat pleegt te gaan. Hindert ons niets, en gaat 't in ons leven alles voor den wind, zoodat we gezond en ruim voorzien zijn van wat ons leven behoeft, dan talen we naar geen apotheker, en roepen om geen arts, en denken er niet aan, om advocatenhulp in te roepen. En de vaste regel is en blijft dan, dat we zoo ook onzen God hoogstens in schijn en vormelijk aanroepen, maar dat er van een waarachtig eeren en aanbidden van onzen God geen sprake is.

Hierop nu slaat dit aangrijpende zeggen terug: »Indien ze ook maar eenigszins tot Mij roepen zullen, zal Ik ze zekerlijk verhooren«.

Komt 't er zóó voor te staan, dat zulk eene weduwe gevoelen gaat, dat ze niet meer zelve gedrukt wordt, maar dat in haar verdrukking het recht van haar God wordt aangerand, dan zegt Israels God haar zekerlijk verhooring toe.

Het is Gods bestel, dat er gehuwde vrouwen zijn, en Gods beschikking, dat haar huwelijk plotseling door den dood van den man kan worden afgebroken. De weduwe is een verschijnsel in het leven, dat uit Gods voorzienige ordinantie in het leven voorkomt. Op zich zelf zou er naar Paradijsorde nooit een weduwe geweest zijn. De weduwe is vrucht van het oordeel, dat de dood in ons menschelijk leven bracht.

Juist daarom echter is in het bestel Gods de weduwe niet hulpeloos aan de wilkeur van haar medeburgers overgelaten. Wie haar aanrandt, randt God aan. En nu is 't maar de vraag, of de verlaten en bedreigde weduwe 't voelt, of ze zelve alleen wordt aangerand, dan wel of ze 't in haar eigen leed bespeurt, dat voor wat haar aangaat 't leed ten volle verdiend zou wezen, maar dat 't gestuit en verholpen moet worden, opdat Gods wil, die de weduwe mogelijk maakte, niet in hoon onderga.

Spreekt nu de weduwe hier niet van, en is 't haar alleen te doen, om zelve geholpen te worden, dan ontwaart ze zelfs niet »eenigszins« dat 't recht Gods geschonden wordt, en daagt er geen hulpe. Maar dan ook omgekeerd, voelt ze, al is 't maar *eenigszins*, dat in wat men *haar* aandoet, haar God gehoond wordt, en is 't daarom dat ze naar Boven roept, dan komt er ook zekerlijk verhooring, en handhaaft God in die weduwe zijn eigen eere.

Dr A. K.

Veertigjarig bestaan van „De Heraut".

Men vraagt ons, waarom in ons weekblad de vorige week geen melding gemaakt werd van het *veertigjarig bestaan van De Heraut*.

Wel was er ook vroeger een *Heraut* geweest, gelijk nog een vorige week in de *Standaard* werd medegedeeld, doch deze was van Dr. Schwartz en had reeds geruimen tijd bestaan, eer Dr. Kuyper in de journalistiek optrad. Doch deze *Heraut* van Dr. Schwartz is later overgenomen, en toen op 1 April 1872 omgezet in de *Standaard*.

Toch scheen 't geheel overbodig, de vorige week van het zoo langdurig bestaan van deze tweede *Heraut* melding te maken. Niet alsof 't niet warmen dank waard is, indien het aan eenzelfden persoon gegund wordt, zulk een lange reeks van jaren hoofdredacteur van eenzelfde blad te blijven, maar overmits nog kort geleden op het langdurig bestaan van dit weekblad gewezen werd, toen numero *tweeduizend* van dit weekblad het licht zag.

Het scheen overbodig, na deze zoo pas gevierde gedachtenis, thans nogmaals op het zoo lange bestaan van ons blad te wijzen.

Dr. A. K.

's-Gravenhage, 14 December 1917.

Amsterdam, 14 December 1917.

Volgt dus uit den aard en het karakter der beraadslagingen, die in den Kerkeraad gehouden werden, dat zij niet publiek kunnen zijn, omdat die beraadslagingen meest over *personen* gaan en het *toezicht* raken dat de ambtsdragers over de gemeente hebben uit te oefenen, toch mag daaruit niet worden afgeleid, dat de gemeente buiten de handelingen van den Kerkeraad zou gesloten worden, het recht van critiek en controle haar zou worden ontnomen en zij slechts lijdelijk aan de beslissingen van den Kerkeraad zich zou te onderwerpen hebben. Evenzeer toch als we er eenerzijds tegen te waken hebben, dat de leer van de volkssouvereiniteit niet in de Kerk binnensluipt, die de bestuursmacht, door Christus aan de ambtsdragers geschonken, overbrengt naar de gemeenteleden en den Kerkeraad slechts beschouwt als een commissie, welke de besluiten van de gemeentevergadering heeft uit te voeren, — evenzeer moet aan de andere zijde zorg gedragen, dat elke hierarchie in de Kerk worde voorkomen, dat het ambt der geloovigen tot zijn recht kome en dat de gemeente steeds in staat worde gesteld om de handelingen der ambtsdragers aan Gods Woord te kunnen toetsen. Het Gereformeerd Kerkrecht bezit juist daarin zijn uitnemendheid, dat het beide uitersten, de hierarchie van het ambt en de souvereiniteit van het volk, vermijdt en zoowel de bestuursmacht van het ambt als het recht van critiek en controle der gemeenteleden handhaaft naar het Woord van God.

Vandaar — aan het slot van ons voorgaand artikel wezen we er reeds op — dat naar het Gereformeerd Kerkrecht de Kerkeraad nooit zonder de gemeente kan handelen, maar bij elke gewichtige handeling verplicht is, van deze handelingen aan de gemeente kennis te geven. En deze kennisgeving dient volstrekt niet alleen om de gemeenteleden op de hoogte te houden van de besluiten door den Kerkeraad genomen, maar wel degelijk om de medewerking der gemeenteleden te vragen, opdat deze kerkelijke handeling met goedkeuring van heel de gemeente geschiede. Deze medewerking en goedkeuring der gemeente bestaat dan niet daarin, dat de gemeenteleden saamkomen en in een vergadering van de gemeente met meerderheid van stemmen uitmaken, of het voorstel van den Kerkeraad tot wettig besluit zal verheven worden. Zoo wilden het wel de Independenten, maar zoo wil het Gereformeerde Kerkrecht het niet. Want dan wordt de besturende macht weer aan den Kerkeraad ontnomen en naar de gemeente overgebracht. Een vergadering van de gemeente behalve dan de samenkomst der geloovigen voor de bediening des Woords en der Sacramenten, kent onze Kerkenorde niet. Art. 29 onzer Kerkenorde spreekt slechts van vierderlei kerkelijke samenkomst: de Kerkeraad, de Classis, de particuliere Synode en de Generale Synode. Zelfs dan wanneer de Kerkeraad de gemeenteleden oproept voor de verkiezing der ambtsdragers, is dit niet een *gemeentevergadering*, waarbij de Kerkeraad het moderamen vormt en de gemeenteleden de beslissende macht hebben, maar een vergadering van den *Kerkeraad*, waarbij de gemeenteleden worden uitgenoodigd, om uit het hun voorgestelde dubbelgetal een keuze te doen. Maar wel bestaat de medewerking en goedkeuring der gemeente daarin, dat aan de gemeenteleden mededeeling geschieden moet van de gewichtige beslissingen van den Kerkeraad, opdat zij in de gelegenheid zijn òf hunne bezwaren daartegen in te brengen òf, zoo zij dit niet doen, dan door hun stilzwijgen deze handeling van den Kerkeraad ook hunnerzijds te approbeeren en goed te keuren. Daarom moeten de namen van hen, die tot het ambt verkozen worden, aan de gemeente worden medegedeeld, om de approbatie der gemeente daarop te verkrijgen, zooals in Art: 5, 6 en 22 wordt voorgeschreven. Daarom kan geen huwelijk kerkelijk bevestigd worden, wanneer niet vooraf de afkondigingen zijn geschied aan de gemeente, opdat ieder, die bezwaren heeft, dit aan den Kerkeraad kan meedeelen, zooals in onze liturgie staat. Daarom worden zoowel de attestaties van hen, die van elders komen, als van hen, die de gemeente verlaten, aan de gemeente bekend gemaakt, opdat heel de gemeente daarin gekend wordt. Daarom wordt niemand tot het Avondmaal door den Kerkeraad toegelaten, of vooraf moeten de namen aan de gemeente worden bekend gemaakt, opdat ieder, die bezwaren heeft, deze bij den Kerkeraad kan indienen. En zoo wordt ook geen tucht geoefend, of, zoodra deze tot afsnijding zou leiden, moet eerst de afkondiging aan de gemeente geschieden, niet als bloote formaliteit, maar opdat heel de gemeente den dwalenden broeder vermane, en, wanneer hij aan deze vermaning geen gehoor geeft, in de ex-communicatie mede bewillige, zooals in het Formulier van den Ban uitdrukkelijk staat. Elke publieke handeling van den Kerkeraad moet zoo als 't ware gedragen en gesteund worden door de goedkeuring der gemeente.

Voor zoover deze handelingen van den Kerkeraad dan ook een publiek karakter dragen, worden de gemeenteleden daarbij nooit buitengesloten, maar is het veeleer eisch van het Gereformeerde Kerkrecht, dat deze handelingen in het midden van de vergadering der gemeente moeten geschieden, zoodat elk gemeentelid daarbij tegenwoordig kan wezen. Het sterkst komt dit uit bij de bediening der Sacramenten, want terwijl de andere Kerken de bediening der Sacramenten ook buiten de saamkomsten der gemeente laten plaats vinden, eischt het Gereformeerde Kerkrecht, dat doop en avondmaal alleen in het midden der gemeente zullen bediend worden. Van huisdoop en huisavondmaal wil de Gereformeerde Kerk niets weten. Zelfs wanneer het Avondmaal aan kranken werd bediend, moeten toch niet alleen de ouderlingen, maar ook gemeenteleden erbij tegenwoordig zijn. De bevestiging van predikanten, ouderlingen en diakenen geschiedt nooit in den Kerkeraad, maar in de vergadering der geloovigen, opdat ieder gemeentelid bij het afleggen van de belofte tegenwoordig zou kunnen zijn. Ook de kerkelijke inzegening van het huwelijk wordt niet aan huis verricht, ook niet in de consistoriekamer van den Kerkeraad, maar in het kerkgebouw en in tegenwoordigheid der gemeente; waarom dan ook in de vragen bij de huwelijksbevestiging staat: bekent gij hier voor God en *zijne heilige gemeente*, dat gij genomen hebt en neemt enz. Evenzoo wordt de ban of uitsluiting uit de gemeente en de wederopneming van den boetvaardigen zondaar altoos uitgesproken in een samenkomst der geloovigen en niet in een besloten vergadering van den Kerkeraad, al is de handeling zelve een handeling van den Kerkeraad. En om ook daarop nog te wijzen, de toelating van jonge leden tot het Avondmaal door aflegging van belijdenis des geloofs, geschiedt in schier al onze Kerken *publiek* in de vergadering der geloovigen. Het voorafgaande onderzoek naar leer en leven moge door den Kerkeraad of een Commissie uit den Kerkeraad geschieden, maar de daad zelve, waarbij deze leden de stipulatiën aanvaarden, waardoor ze mondige leden der gemeente worden en tot het Avondmaal worden toegelaten, behoort niet voor den Kerkeraad alleen, maar voor heel de gemeente te geschieden.

Zoo blijkt dus uit deze feiten wel, hoe ons Gereformeerd Kerkrecht de gemeente volstrekt niet buitensluit, maar wel degelijk eischt, dat de eigenlijke handelingen van den Kerkeraad een publiek karakter zullen dragen. De voorafgaande beraadslagingen en besprekingen, voorzoover zij het toezicht raken, door den Kerkeraad te oefenen, kunnen alleen in besloten vergadering plaats vinden. Maar de eigenlijke daad of handeling geschiedt in de vergadering der gemeente, draagt een publiek karakter en kan door elk gemeentelid worden bijgewoond.

Zelfs bestaat er natuurlijk geen het minste bezwaar tegen, dat de Kerkeraad, indien we 't zoo noemen mogen, publieke vergaderingen houdt, waarbij de gemeenteleden worden uitgenoodigd of het recht hebben tegenwoordig te zijn. Zulk een publieke Kerkeraadsvergadering vindt bijv. plaats bij de verkiezing der ambtsdragers, wanneer de gemeenteleden worden opgeroepen om uit een door den Kerkeraad opgesteld dubbel getal een keuze te doen. Zoo schrijft onze Kerkenorde uitdrukkelijk voor, dat de diakenen rekening zullen doen van hun beheer voor den Kerkeraad, en ook, zoo iemand daarbij wil zijn, voor de gemeente, op zulken tijd als de Kerkeraad het goedvinden zal (Art. 25). En zoo is er ook geen het minste bezwaar tegen, dat wanneer de Kerkeraad gewichtige beslissingen te nemen heeft, die het belang van heel de gemeente raken, de Kerkeraad dan een samenkomt houdt met de leden der gemeente, om de motieven, die tot die beslissing geleid hebben, aan de gemeenteleden mee te deelen en hun bezwaren of bedenkingen te vernemen. Zoo is dan ook, om dit eene voorbeeld te noemen, schier overal gehandeld, wanneer de Kerkeraden op een plaats, waar twee kerkformaties bestonden, tot saamsmelting wenschten over te gaan en dan, nadat de Kerkeraden het concept-besluit hadden opgemaakt, een publieke kerkeraadszitting werd gehouden, waartoe de gemeenteleden werden uitgenoodigd, om hun bezwaren of opmerkingen mee te deelen. Natuurlijk is de bedoeling van zulk een samenkomst geenszins, dat niet de Kerkeraad, maar de gemeente zelve hierover te *beslissen* heeft, alsof de Kerkeraad alleen in kleinere zaken volmacht zou hebben te handelen, maar bij alle gewichtige vraagstukken de gemeente zou moeten beslissen, maar wel, dat de Kerkeraad in zulke gevallen de gemeenteleden eerst wil inlichten omtrent zijn bedoeling, hun wil aantoonen, waarom hij aldus handelen moet, en de bezwaren wil ondervangen of uit den weg ruimen. Bleek het bij zulk een samenkomst, dat het grootste deel der gemeente zich niet overtuigen liet en voor de beslissing nog niet rijp was, of dat gevaar van scheuring dreigde, wanneer de Kerkeraad toch doorging, dan zou de Kerkeraad de beslissing hebben uit te stellen en te arbeiden hebben, om de gemeente te overtuigen van hetgeen Gods Woord van haar eischt. Met dwang kan de Kerkeraad de gemeente niet regeeren, alleen door de overtuigende kracht van het Woord Gods. Hetzelfde geldt natuurlijk evenzeer, wanneer de Kerkeraad beslissingen heeft te nemen, die rechtstreeks de rechten of verplichtingen der gemeenteleden raken. Zoo behoort de Kerkeraad, wanneer hij een regeling vaststelt voor de verkiezing van de ambtsdragers, zulk een regeling niet buiten de gemeente om vast te stellen, maar in een samenkomst met de gemeenteleden te bespreken en hun de gelegenheid te geven, bezwaren tegen de regeling in te brengen. En hetzelfde is evenzeer raadzaam, wanneer de Kerkeraad besluiten neemt, waardoor een zwaardere finantieele last op de gemeenteleden wordt gelegd, zoo bij het aangaan van geldleeningen, het stichten van een nieuw kerkgebouw of een belangrijke verhooging van het tractement van den predikant. Hoe meer de Kerkeraad in deze beslissingen de gemeenteleden kent en door openhartige bespreking hun duidelijk maakt, waarom deze financieele uitgaven noodig zijn, hoe bereidwilliger de gemeenteleden ook zullen zijn, om hunne bijdragen te verhoogen. Ook de verantwoording van het financieele beheer behoort niet alleen voor den Kerkeraad, maar evenzeer voor de gemeenteleden te geschieden, zoodat ieder, die dit wenscht, daarvan inzage kan verkrijgen, evenals dit bij het beheer der diakonieën door onze Kerkenorde voorgeschreven wordt.

Zoo is er dus, al zijn de Kerkeraadsvergaderingen zelf voor de gemeenteleden niet toegankelijk, toch zeker geen sprake van, dat de gemeenteleden als onmondige leeken zouden behandeld worden, of dat zij slechts blindelings zouden te gehoorzamen hebben. Het ambt der geloovigen kan op deze wijze volkomen tot zijn recht komen, wanneer de Kerkeraad bij elk zijner handelingen de gemeenteleden in staat stelt, critiek en controle te oefenen. En daarop komt het bij de rechte verhouding tusschen den Kerkeraad en de gemeente aan.

Jerusalem veroverd.

Het feit, dat Jerusalem, na acht eeuwen onder de heerschappij der Mohammedanen te hebben gestaan, thans door het Engelsche leger veroverd is, heeft een juichkreet doen opgaan in de Engelsche en Fransche pers.

Dit is te begrijpen.

Al mag die verovering uit militair oogpunt weinig te beteekenen hebben, omdat het Turksche leger Jerusalem nauwelijks verdedigd heeft en de stad zelfs zonder strijd zich heeft overgegeven, toch is het bezit van dit kostbare pand voor de Ententevolken van groot belang. Jerusalem is ook voor de Mohammedanen een heilige stad. De Omarmoskee op den Tempelberg is zelfs een hunner voornaamste heiligdommen. En nu eerst Mekka en Medina voor den Sultan verloren gingen, doordat de Arabische volksstammen op Engeland's instigatie zich onafhankelijk verklaarden, en thans ook Jerusalem veroverd werd, wordt daarmede aan het prestige van den Sultan in het Oosten een gevoelige slag toegebracht.

Natuurlijk is over het toekomstige lot van Jerusalem daarmede nog niet beslist. De mogelijkheid bestaat, dat het Turksche leger, dat thans zich terugtrok, straks, wanneer het hulp ontvangen heeft, terugkeert en het Engelsche leger weer uit Palestina verdrijft. En ook afgezien daarvan zal eerst op de conferentie bij de vredesonderhandelingen beslist worden, of het heilige land weer aan Turkije terug zal gegeven worden, dan wel onder het bestuur van Engeland zal komen. Reeds nu te juichen, dat Jerusalem voor goed bevrijd is van de macht der Turken en weer onder Christelijke heerschappij is gekomen, zou dus te vroeg victorie zijn geroepen. Eerst de toekomst zal leeren, wat het lot van Jerusalem zal wezen.

En in elk geval kan deze verovering van Jerusalem door het Engelsche leger niet vergeleken worden met de verovering van Jerusalem door de kruisridders, onder aanvoering van Godfried van Bouillon den 15 Juli 1099. Wat toen de kruisridders dreef, was een *heilig* motief. Ze wilden de heilige plaatsen, waar Christus geboren was, geleden had en uit de dooden was opgestaan, niet in de handen der Mohammedanen laten, die telkens de Christelijke pelgrims molesteerden, die ter beêvaart togen naar Palestina. De strijd ging toen tusschen het Kruis en le Halve Maan, tusschen het Christendom en den Islam. Met de leuze: *God wil het!* trokken de kruisridders Jerusalem binnen en hun eerste daad was, te Jerusalem een Christelijk koninkrijk te stichten en Godfried van Bouillon tot Koning van Jerusalem uit te roepen. En al weigerde deze in echt Christelijken deemoed om een Koningskroon te dragen, waar zijn Heiland een doornenkroon droeg, Jerusalem werd toch een *Christelijke* stad en bleef dit, totdat in 1244 de Mongoolsche huurtroepen van den Egyptischen sultan Ejub Jerusalem heroverden en van dat oogenblik Jerusalem voor goed in de handen der Mohammedanen bleef.

Van zulk een *heilig* motief is thans geen sprake. Engeland wil Jerusalem in bezit hebben om Egypte en het Suezkanaal te beveiligen en aan Duitschland den pas af te snijden om in Azië door te dringen, omdat het daar een gevaar voor zijn handelslangen en zijn bezit van Indië inziet. Bagdad en Jerusalem in Engelands handen zullen de barrière vormen, die den weg naar Azië voor Duitschland's handel afsluit. Het is een politiek en economisch belang, dat Engeland drijft, maar niet een religieus motief om het heilige land voor de Christenen te heroveren.

Zelfs is er, althans voorzooverre de plannen van Engeland duidelijk zijn, geen sprake van om te Jerusalem een Christelijk bewind te vestigen, maar veelmeer om Palestina aan de Joden terug te geven, opdat dezen daar koloniseeren kunnen. Hetzelfde plan, dat ook Julianus de Afvallige had, die zelfs den tempel te Jerusalem wilde laten herbouwen en den Joodschen eeredienst daar wilde herstellen, om daarmede de profetie van Christus, dat de tempel verwoest zou blijven, te logenstraffen. En al is er natuurlijk geen sprake van, dat Engeland eenzelfde motief drijft, toch is het duidelijk genoeg, dat Engeland veel meer er aan denkt de *gunst der Joden* te winnen door het heilige land hun af te staan, dan dat het voor de Christelijke belangen zou opkomen.

Dat heel de Joodsche of Joodschgezinde pers jubelt, omdat Jerusalem nu aan de macht der Turken ontnomen is, is dan ook te begrijpen. Het Turksche bewind, dat tegenover de Christenen zeer welwillend was, was met de Joodsche kolonisatie verre van ingenomen en trachtte door allerlei vexatoire maatregelen de immigratie der Joden tegen te gaan. Voor de Joden, die thans de mogelijkheid zien geboren, dat zij weer de bezitters van het land hunner vaderen zullen worden, is er daarom reden om te juichen, maar voor ons Christenen niet. En zeker zou Torquato Tasso, wanneer hij deze verovering van Jeruzalem beleefd had, daaraan geen stof ontleend hebben voor een Christelijk heldendicht, als hij in zijn *La Gerusalemma liberata* (Jerusalem verlost) ons schonk. Niet alleen ontbreekt daarvoor bij deze verovering van Jerusalem het heroisme, dat de kruisridders dreef, maar evenzeer het hoogere religieuse motief, dat hun strijd adelde en er een Christelijk stempel op drukte.

Een verkeerde indruk.

Het woord, dat we een vorig maal ter aanbeveling schreven van de op te richten school voor meisjes uit den Javaanschen adel te Solo, kon den indruk geven, alsof deze scholen uitgingen van de zending der Gereformeerde Kerken. We schreven toch, dat »we dankbaar waren, dat ook *onze Zending* het belang van dit vraagstuk gevoeld had (n.l. van de opvoeding der inlanders) en daarom begonnen was met scholen op te richten voor den Javaanschen adel«, en dit »onze Zending« kon verstaan worden in den zin van de zending, die van de *Gereformeerde Kerken* uitgaat.

Toch is dit niet zoo, want het Comité, dat voor de oprichting en instandhouding dezer scholen zorgt, staat in geen verband met den zendingsarbeid onzer Gereformeerde Kerken en telt niet alleen leden der Gereformeerde Kerken, maar ook van de Hervormde Kerk onder zijne leden. De drukking: *onze* zending, was dan ook in algemeenen zin bedoeld, in tegenstelling met Japan, dat de opleiding onzer inlanders aan zich poogt te trekken. Nu de uitdrukking echter tot misverstand aanleiding heeft gegeven, haasten we ons dezen verkeerden indruk weg te nemen.

Onze onderwijzers.

Evenals onze predikanten lijden ook onze Christelijke onderwijzers onder den nood der tijden.

Hun salaris, vóór den oorlogstoestand vastgesteld en meest op eenzelfde peil gebleven, is feitelijk meer dan de helft teruggegaan, omdat heel het leven 50% duurder is geworden. En al moet ieder in deze dure tijden zich bekrimpen en de uiterste zuinigheid in acht nemen, met hun betrekkelijk toch reeds gering salaris kunnen zij niet meer rond komen.

Te grievender nu is dit, omdat de openbare onderwijzers, die toch ook steen en been klagen, door de bank een veel hooger salaris hebben dan zij. En al zal, wanneer de nieuwe Onderwijswet tot stand komt, hierin wel verbetering komen, doordat de salarissen dan gelijk worden gemaakt, toch neemt dit den nood, waarin ze nu verkeeren, niet weg.

Reeds meer dan één christelijk onderwijzer is dan ook voor de verleiding bezweken om van de Christelijke naar de Openbare school over te gaan. En al getuigt zulk een overgang zeker niet van beslistheid van overtuiging, evenmin als van bereidheid om voor zijn beginsel een offer te brengen, toch mag men niet vergeten, dat honger een scherp zwaard is. Het is beter, te zorgen, dat onze onderwijzers aan zulk een verzoeking niet worden bloot gesteld.

Regel behoort te wezen dat degenen, die de Christelijke school dienen, niet minder salaris ontvangen, dan degenen, die aan het Openbaar onderwijs verbonden zijn. En waar de wettelijke regeling dezer materie nog niet verkregen is, behooren onze Schoolbesturen reeds nu zorg te dragen, dat de salarissen verhoogd worden. Nu de Staatssubsidie reeds voor zulk een belangrijk deel in de kosten van ons onderwijs voorziet, is dit ook niet onmogelijk. Vooral niet, waar het een tijdelijke maatregel zal wezen. Daarom mogen onze Schoolbesturen wel met ernst hun plicht ter harte nemen. Een duurtetoeslag behoort, evenals aan ieder predikant, zoo ook aan ieder onderwijzer te worden gegeven. Niet als een aalmoes uit barmhartigheid hun geschonken, maar als een hun toekomend recht. Want de arbeider, heeft Christus gezegd, *is zijn loon waardig*.

Niets werkt ontmoedigender en dempt meer den lust tot arbeid bij hen, die aan het Christelijk onderwijs zich hebben gegeven, dan wanneer zij den indruk ontvangen, dat het Schoolbestuur, dat voor hun belangen te zorgen heeft, zich niets aantrekt van den nood, waarin zij verkeeren. Natuurlijk geldt dit niet van alle Schoolbesturen. Er zijn er, die hun roeping verstaan. Maar de talrijke klachten, die we vernamen, bewijzen, dat een ernstige waarschuwing niet te onpas is.

Kerkeraadsverkiezingen.

I.

Nu tegen het einde van het jaar weer overal de Kerkeraadsverkiezingen gehouden worden, wordt door verschillende Kerkeraden aan onze redactie om advies gevraagd inzake quaesties, die zich daarbij voordoen. Meestal beantwoorden we deze vragen liever persoonlijk, maar het kan toch ook zijn nut hebben dat nu en dan publiek te doen, opdat ook andere kerkeraden daarvan profijt zouden hebben.

Voordat we enkele dezer vragen bespreken, zij er echter eerst op gewezen, hoe goed en nuttig het is, wanneer al onze Kerkeraden volgens Art. 22 onzer Kerkenorde een regeling voor de verkiezing vaststelden. Op tal van plaatsen is dit blijkbaar niet het geval, en wanneer er dan moeilijkheden ontstaan over vragen als: wie stemgerechtigde leden zijn, hoe de stemmen moeten uitgebracht worden en wie als verkozen zijn te beschouwen, — waarbij dan niet zelden achter deze quaesties persoonlijke motieven schuilen, — is Leiden in last. Men heeft geen objectieven maatstaf om naar te oordeelen, en de beslissing, die de Kerkeraad dan hic et nunc neemt, dat wil zeggen voor dit speciale